

ВЫСОКАЕ — ГОРАД ВЫНАХОДНІКАЎ

**(Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.)**

Вось з такога прыкладна матэрыялу тут сабралі матацыкл-снегаход. Гэта матацыкл, які націскам рычага выпускае лыжы, нібы шасі.

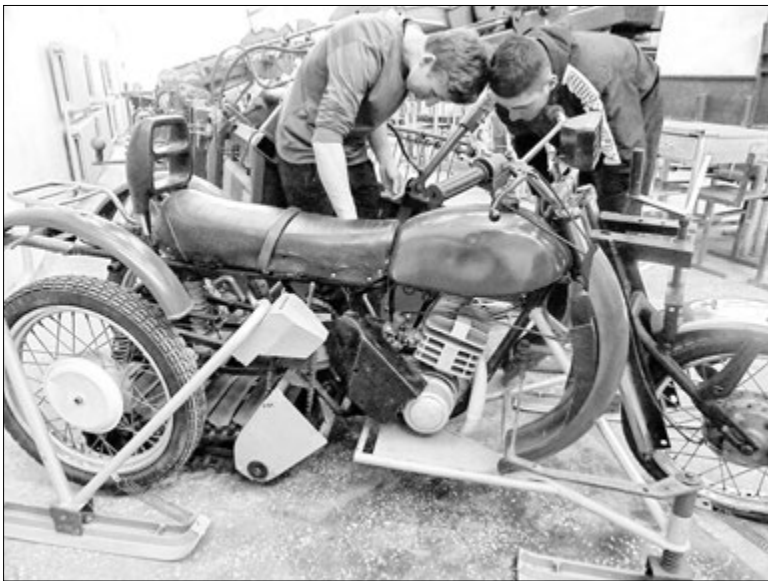
— З гаража мы выязджаем на колах, лыжы падымаюцца ўверх, — расказвае Валерый Іванавіч. — Наша машына ідзе як звычайны матацыкл. Потым ва ўмовах снегу апускаем лыжы, колы пры гэтым уздымаюцца. Заехалі, пакаталіся на лыжах, пад'ехалі да асфальту, зноў апускаем колы. Ззаду ёсць яшчэ гусенічны механізм для забеспячэння ўстойлівасці на снезе. Ва ўсёй гэтай канструкцыі адносна новы толькі рухавік. Ён застаўся ад матацыкла, які быў пашкоджаны пры жахавы, пры гэтым сам рухавік захаваўся. Астатняе знайшлі практычна на сметніках. Вось гэтая гусеніца знятая са спісанага машыны для прыгатавання кармоў. Нешта аддаюць знаёмыя, якія ведаюць пра патрэбы каледжа. Найпершы з вучнямі вычышчаем, раўняем любую дэталю, прыводзім яе ў парадак. А потым усё разлічваем, рыхтуем чарцяжы, робім механізм па навуцы. Напрыклад, на гэты матарызаваны снегаход пайшоў у нас прыкладна год работы. На рэспубліканскай выставе тэхнічнай творчасці некалькі гадоў таму мы з ім занялі другое месца.

Згаданы матацыкл — любімая справа не толькі выкладчыка, але і навучэнцаў. Яго падладзіць, падкруціць з задавальненнем прыходзяць навучэнцы Юрый Данілюк і Мікіта Казачук. Хлопцы расказалі яшчэ пра адзін незвычайны на выгляд агрэгат, які яны ўмоўна называюць «трыцыкл». На выраб указанай машыны іх натхніў хворы чалавек. Убачылі, як цяжка перасоўвацца яму з хворымі нагамі і спіной, і вынайшлі такую матарызаваную павозку з матарам: у ёй сядзенне, нібы ў вазку, з прыступкай для ног. Тут чалавек можа адчуваць сябе вольна, пры жаданні знаходзіцца амаль у паўляжачым становішчы. Задумана — зроблена. І цяпер агрэгат ужо ў рабочым стане, але на стадыі дапрацоўкі знаходзіцца ў адным з вучэбных цэхаў устаноў.

Цяпер студэнцкі гурток вынаходнікаў працуе над распрацоўкай сістэмы, якая папярэджвае замяр-

занне паліва для трактара «Беларус 1221». Праз некаторы час сённяшняга вучні пойдучы на работу ў сельгаспрадпрыемствы. Хто ведае, можа, некаторыя з іх стануць потым інжынерамі сельгасвытворчасці і давядуць да канца ідэю, народжаную ў аўдыторыі, ужо на практыцы. Бо хоць і сказаў ім адзін кансультант з вытворчасці, што зімы ў нас апошнім часам амаль не бывае і наўрад ці будзе актуальна распрацоўка, але ўжо сёлета былі 20-градусныя маразы. Ніхто не можа гарантаваць, што не вернуцца і 30-градусныя тэмпературы, што для дызельнага паліва становіцца экстрэмальнымі ўмовамі.

Звяртаю ўвагу на не зусім звычайны рова, да якога збоку прымацаваны шчоткі.

Матацыкл-снегаход.

— Гэта наш «рова-дворнік», — усміхаецца Валерый Юнчыц. — Машына, якая прыбірае тратуар. Яе задумалі і ажыццявілі пад кіраўніцтвам выкладчыкаў самі вучні. Калі з'явілася патрэба навесці парадак у ваколіцы інтэрнатаў, хлопцы прыдумалі, як аблегчыць сабе задачу. Цяпер едзеш, круціш педалі, а шчоткі круцяцца і падмятаюць тратуар, дарожкі. А яшчэ да веласіпеда можна чапляць невялікі прычэп ды вывозіць смецце ў месца захававання адходаў.

АГРЭГАТ ДЛЯ ПАСАДКІ БУЛЬБЫ

У музеі каледжа знаходзіцца цэлая калекцыя машын і механізмаў, якія можна выкарыстоўваць у

падсобнай гаспадарцы, на дачных участках. Аўтарства іх у асноўным належыць Валерыю Юнчыцу.

Невялікая, лёгкая машына для пасадкі бульбы, на першы погляд, нагадала вазок з супермаркета. Выкладчыкі тэарэтычнай механікі разлічылі параметры сілы, з якой трэба прасоўваць агрэгат. Пług робіць барану, звернуў з металічнага каша падае ў разоры бульба, а ніжні механізм закрывае пасевы. Усё проста і разам з тым зручна. Рэгулюецца глыбіня пасадкі, адлегласць, а сілы трэба прыкладаць значна менш, чым рабіць усё ўручную.

Тут жа — прыстасаванне для абмалочвання кукурузы: кідаеш пачаткі, а на выхадзе атрымліваецца чыстае зерне. Таксама невялікі кампактны агрэгат для

выкарыстання не ў прамысловых маштабах, а ў невялікай сялянскай гаспадарцы. А ручны прыбор для дыскавання глебы незамыслена для асенніх і веснавых работ у агародзе. Пры такім дыскаванні глеба становіцца рыхлай, мяккай.

— Усё, што вы бачыце, не ўзята з інтэрнэту, а прыдуманна і сканструявана на падставе практыкі. Мы жывём у сельскай мясцовасці, маем агароды, апрабуйваем на іх свае ноу-хау, — падкрэслівае Валерый Іванавіч.

Побач з сажалкай займае сваё месца агрэгат для акучвання бульбы — невялікі лёгкі плужок з ручкамі і колам. Механізм са спружынай рэгулюе глыбіню — ідзеш і акучваеш. Прыстасаванне даволі лёгкае, з работай справіцца нават жанчына.

На паліцах яшчэ — станок для разразання бляхі, здымнікі, дамкраты, іншыя самыя розныя механізмы, якія спатрэбяцца добраму гаспадару ў гаражы альбо ўласнай майстэрні.

ПІРОГ У ПАЛЯВЫХ УМОВАХ

Фактычна гатовы для серыйнай вытворчасці ўзор уяўляе сабой печ, якая здольная працаваць у паходна-палявых умовах. Удзельнікі і наведвальнікі розных выстаў назвалі яе цуда-печкай, бо аналагаў гэтай унікальнай распрацоўкі няма. Яе аўтар — **выкладчык каледжа Анатоль ЮРКО**.

Пачалося з таго, што заўзяты аматар турызму ў адным з паходаў сутыкнуўся з праблемай прыгатавання рыбы. Анатоль Васілевіч даўно ходзіць у паходы з сябрамі-турыстамі. Нярэдка групай яны жывуць у самых аддаленых мясцінах паўтара-два тыдні. Расказваў, што аднойчы злавілі шмат рыбы, у радыусе 10 кіламетраў населенага пункта не было — не ведалі нават, каму аддаць. А ва ўмовах гараха лета рыба доўга не захоўваецца. Вось тады і нарадзілася ідэя стварыць такую печ, якая можа працаваць у палявых умовах. Паступова з'явілася печ, крыху падобная на куфар.

— Тут усё разбіраецца, усё здымаецца, — гаворыць распрацоўшчык. — Яе можна без праблем пакласці ў багажнік машыны, на месцы хутка скласці і падрыхтаваць да работы.

Печ функцыянуе на дровах. Яна варыць, смажыць, запякае, сушыць, можа быць выкарыстана для вэнджання і вялення. У палявых умовах замяняе мангал, духавую шафу, рускую печ. Накрывае здымаецца і за хвіліну духоўка ператвараецца ў рашотку для барбекю. Ёсць комін, прыстасаванне для паступлення дыму ад апілак пры вэнджання, пры гэтым канал паступлення дыму ад спальвання дроў перанакіроўваецца. Такім чынам, непатрэбны дым не пападзе на прадукты. Анатоль Васілевіч гаворыць, што ўсе стравы атрымліваюцца смачнымі, як з рускай печы. Нават пірог спрабавалі спячы, і ўсё атрымалася. Зараз аўтар дапрацоўвае свой праект і аснашчае яго электронікай. Такім чынам, печ

зможа працаваць ад сонечных батарэй, з'явіцца магчымасць, напрыклад, паварочваць штыр для прыгатавання курыцы альбо качкі на ражне.

Печ можа выкарыстоўвацца як турыстамі, так і геолагамі ў экспедыцыях, нават дачнікамі ў дварах. Гэта экалагічны і эканамічны варыянт розных спосабаў прыгатавання ежы. Зараз печ знаходзіцца на выставе ў Мінску, а яе аўтар рыхтуе пакет дакументаў для афармлення патэнта. Застанецца знайсці інвестара і запусціць у серыйную вытворчасць. Печ пабывала на розных форумах тэхнічнай творчасці, і яе вынаходніку часам задавалі прамое пытанне: «А не баіцеся, што заўтра нехта выпусціць ваш узор без вас?» На што ён адказвае, што не выключае магчымасці, але ж спадзяецца атрымаць патэнт і захаваць за сабой аўтарства распрацоўкі.

Дырэктар Высокаўскага дзяржаўнага сельгаспадарчага прафесійна-тэхнічнага каледжа Аляксандр ШУРХАЙ гаворыць:

— У нашай навучальнай установе заўсёды заахвочвалася самая розная творчасць. Як вынік, выкладчыкі калектыву мае шмат самых розных вынаходніцтваў, якія наўпрост могуць прэтэндаваць на серыйную вытворчасць. Гэтая традыцыя налічвае не адно дзесяцігоддзе, і мы яе годна працягваем. Нават гурток па мастацкай творчасці для дзяўчынак радуе нас сваімі знаходкамі. Хоць, здавалася б, што тут можна сказаць новага? Ну, напрыклад, нашы арыгінальныя снапы на абласных дажынках ужо 19 гадоў запар займаюць першае месца на конкурсах работ сярод профільных навучальных устаноў. Ёсць меркаванне, што гэта наогул усё пайшло ад нас. Раней на дажынкі звычайна прывозілі снопы, перавязаны каляровымі стужкамі. А нашы вучаніцы яшчэ на самы першы фестываль-кірмаш зрабілі сапраўдны твор мастацтва з саломы. За намі пацягнуліся іншыя. І цяпер з такіх снапоў атрымліваюцца цэлыя выставы.

Вось і ў холе каледжа стаяць прыгожыя кампазіцыі з дажынак розных гадоў. Камянецкая вежа са злакаў выглядае арыгінальна. Не адстаюць ад яе іншыя сімвалы сталіц дажынак.

Святлана ЯСКЕВІЧ.

Навука

Інавацыйная дзейнасць і інтэлектуальная ўласнасць

Цэнтр падтрымкі тэхналогій і інавацый створаны ў Віцебскім дзяржаўным медыцынскім універсітэце.

Яго адкрыццё спросціць віцэблянам і жыхарам рэгіёна пошук інфармацыі аб існуючых навуковых дасягненнях і адкрые доступ да патэнтных і непатэнтных баз даных Сусветнай арганізацыі інтэлектуальнай уласнасці, Нацыянальнага цэнтра інтэлектуальнай уласнасці і іншых бяссплатных інфармацыйных рэсурсаў у сферы інтэлектуальнай уласнасці.

«Стварэнне ў Беларусі цэнтраў падтрымкі тэхналогій і інавацый будзе садзейнічаць уцягванню моладзі ў інавацыйны працэс і ўдасканаленню сістэмы абароны і камер-

цыялізацыі інтэлектуальнай уласнасці», — падкрэслівае старшыня Дзяржаўнага камітэта па навуцы і тэхналогіях Рэспублікі Беларусь Аляксандр ШУМІЛІН. Паводле яго слоў, такая паслуга, як паказала работа першых цэнтраў у краіне, карыстаецца попытам у нашых грамадзян. У 2020 годзе толькі ў цэнтры падтрымкі тэхналогій і інавацый Нацыянальнага цэнтра інтэлектуальнай уласнасці было праведзена больш за 4,5 тысячы кансультацый юрыдычных і фізічных асоб па пытаннях афармлення, аховы і перадачы правоў на аб'екты інтэлектуальнай уласнасці.

Стварэнне сеткі цэнтраў падтрымкі тэхналогій і інавацый — міжнародны праект, ініцыяваны Сусветнай арганізацыяй інтэлектуальнай

уласнасці. Ён накіраваны на развіццё інавацыйнага патэнцыялу краін і рэгіёнаў праз забеспячэнне інфармацыйнай і навукова-метадычнай падтрымкі ў сферы навуковай, навукова-тэхнічнай і інавацыйнай дзейнасці.

У цяперашні час у Беларусі працуе ўжо дзевяць такіх цэнтраў: у Рэспубліканскай навукова-тэхнічнай бібліятэцы і яе абласных філіялах, у Беларускай дзяржаўным універсітэце, у індустрыяльным парку «Вялікі камень» і Нацыянальным цэнтры інтэлектуальнай уласнасці. У найбліжэйшы час плануецца адкрыць яшчэ некалькі цэнтраў на базе ўстаноў вышэйшай адукацыі і бібліятэк Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі.

Надзея НІКАЛАЕВА.

Будзь у курсе!

ВАГОНАЎ У РАСІЮ ПАБОЛЕЛА

У рамках аднаўлення пасажырскіх зносін з Расійскай Федэрацыяй Беларуская чыгунка прызначае курсіраванне групы бесперасадачных вагонаў Гродна — Масква — Гродна адпраўленнем 11 чэрвеня з Гродна ў складзе цягнікоў № 688 Гродна — Мінск і № 4 Брэст — Масква і з 12 чэрвеня з Масквы ў складзе цягнікоў № 3 Масква — Брэст і № 687 Мінск — Гродна. **Перыядычнасць курсіравання праз дзень — па няцотных чыслах з Гродна і цотных чыслах з Масквы. У склад групы ўваходзяць плацкартны і купэйны вагоны.**

Як інфармуе прэс-цэнтр магістралі, курсіраванне будзе да канца чэрвеня. Па выніках гэтых перавозак аб далейшым курсіраванні вагонаў Гродна — Масква — Гродна будзе паведамлена дадаткова.

На БЧ звярнулі ўвагу, што ажыццяўленне праезду названымі цягнікамі прадугледжана толькі для грамадзян Рэ-

спублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі. Пасажыры, якія накіроўваюцца за мяжу чыгуначным транспартам, абавязаны мець медыцынскія дакументы, якія пацвярджаюць адмоўны вынік лабараторнага даследавання на інфекцыю COVID-19, выкананы не пазней чым за тры сутак да даты перасячэння мяжы, і выконваць пры знаходжанні на чыгуначных вакзалах і праездзе ў цягніку масачны рэжым.

Актуальную інфармацыю аб графіку руху дадзеных цягнікоў, кошыце і правілах праезду можна атрымаць на сайце www.rw.by, з дапамогай афіцыйнага мабільнага дадатку «БЧ. Мой цягнік» і па тэлефоне кантакт-цэнтра Беларускай чыгункі 105 (падтрымка пасажыраў, якія знаходзяцца па-за межамі Рэспублікі Беларусь, па тэлефоне +375 222 39 25 47).

Беларуская чыгунка будзе аперацыйна інфармаваць аб аднаўленні курсіравання іншых пасажырскіх цягнікоў у міжнародных зносах.

Сяргей РАСОЛЬКА.